

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за придобиване на образователно-научна степен „Доктор“ на тема: „Изследване на рисковите фактори за инциденти при провеждане на занимания във водна среда на деца с увреждания“ в докторска програма „Теория и методология на спортната наука“ в професионално направление: 7.6. Спорт

Научен ръководител: доц. Стоян Андонов, доктор

Рецензент: проф. Николай Изов, доктор

Настоящата дисертация е закономерен резултат в научно-творческата дейност на ас. Ивелина Статева Кирилова, която е тясно свързана с Адаптираната физическа активност и спорт.

Познанията и интересите на автора в тази област, както и работата ѝ като участник в международни проекти, отнасящи се до развитието на АФАС имат решаващо значение за качеството на предложения труд.

Дисертационният труд има приложна стойност и социална насоченост. Предмет на изследването са рисковите фактори, породени от спецификата на вида увреждания на децата, както и тези породени от външната среда при занимания във водна среда. От друга страна са създадени модели за оценка и анализ на риска с цел намаляване на влиянието на риска от външни фактори.

Представеният за обсъждане дисертационен труд е в общ обем от 176 страници, в това число 53 фигури, 16 таблици и 3 приложения в обем от 8 страници. Съдържанието на докторската дисертация е структурирано в три глави.

Като ползвана литература са посочени 200 литературни източника, от тях 34 на кирилица, 123 на латиница и 43 електронни източници.

В уводът са поставени различни проблеми на съвременното ни общество в национален и световен мащаб, като политическа и икономическа обстановка, човешки отношения, обществени групи, информационни технологии, статистически данни, околна среда, положителното въздействие на водната среда и др. Въвежда към проблема, целта и очакваните резултати в изследването.

В първата глава „Литературни проучвания и анализ. Теоретична постановка на проблема“, в обем от 59 стр., е проучен проблемът на децата с увреждания в България, вследствие на което са очертани образователните и административни насоки за постигане на равни възможности за младите хора.

Очертано е значението на спорта и физическата активност за децата с увреждания, както и адаптираните програми във водна среда.

Литературният обзор е допълнен със специализирана литература в областта на плуването. Подчертано е социалното, здравословно, възпитателно и приобщаващото му значение.

От една страна е отделено много внимание в разглеждането на термина „риск“ от различни автори, но пък от друга страна това подчертава разнообразието в дефинирането му в различните житейски сфери. Логично се достига до концепцията за превенция на травматизма в изследваната област.

Проучени са медицинските и свързани състояния, както и тяхното влияние при занимания във водна среда.

Прави добро впечатление познанието на автора в разглежданата област.

Библиографията в I-ва глава „Литературно проучване“ е обогатена със специализирана литература, отнасяща се до занимания на деца със специални потребности във водна среда.

Работната хипотеза произтича от направените в този раздел проучвания. Поставеният проблем е актуален, значим за заниманията във водна среда на деца с увреждания и частично изследван в България.

Целта и задачите следват логиката на постановката на проблема и работната хипотеза. Насочени са към изпълнение на мисията за работа с деца с увреждания, конкретно идентифициране на специфичните рискови фактори при занимания във водна среда.

Контингентът изследвани лица е представителен. Коректно е избран набор от методи на изследването, които са представени в блок-схема и придават значителна яснота за тяхното приложение. Извършени са експертни изследвания – анализ на литературни източници, анкетни проучвания, интервю, теренни изследвания и видеозаписи, обработка и анализ на резултатите.

В гл. III.1. е налице опит за идентифициране на практиките във водна среда в страната.

Тук авторът се е съобразил с всички отправени препоръки и анализът е систематизиран и представен прегледно, а част от информацията е изведена като приложение. Кориgirани са допуснатите на вътрешната защита неточности свързани с анализа на фигура 22 в тази подглава.

В резултат на анализа на информационните карти и видеоматериалите са изведени съществените рискови фактори, съпътстващи заниманията във вода с деца със специални потребности. Вследствие е предложен авторски модел за контрол на влиянието на рисковите фактори базиращ се на теоретичния модел на матрицата на Хаддон. На него се основава и другият резултат с приложен характер - Модел на процедури за контрол на влиянието на рисковите фактори.

Изводите и препоръките са вследствие на анализа на резултатите и литературния обзор.

Авторът се е съобразил с препоръките и е систематизирал и конкретизирал изводите и препоръките като е избегнат описателния и прекалено подробен характер.

Изводите са научно обосновани и корелират пряко с целта и задачите.

В изводите и препоръките се отличава най-съществения принос в дисертационния труд, а именно моделът за контрол влиянието на константните рискове, временните състояния, външните фактори и предметната среда, което е и задача на изследването, вкл. е изведено като фази в анализа на резултатите.

Въпреки направените съществени корекции по отношение на терминологията все още остава неясно определянето на “водните дейности”. И с това е свързан първият ми въпрос към докторанта: Какъв е обхвата и смисъла на водните дейности при хората с увреждания?

Цитирането на закони и нормативни изисквания следва да намерят място в литературното проучване, а не да се цитират в анализ на резултатите (III.5).

Вторият ми въпрос е: Възможно ли е да бъде изведена цифрова оценка на установените рискови фактори по степен на влияние?

Във връзка с дисертационният труд, докторантката е представила 2 публикации в съответствие с индивидуалния план и минималните изисквани точки за придобиване на научни степени на НСА “Васил Левски”.

Научните статии са публикувани в сборници с научни доклади, като едната е представена на международна научна конференция “Педагогическо образование - традиции и съвременност”, организирана от ВТУ Св. Св. Кирил и Методий. Авторефератът отразява съдържанието на дисертацията.

Въпреки направените забележки смятам, че третираните проблеми, техният анализ и интерпретация са допълнение в познанието за превенция при занимания с деца с увреждания във водна среда. Това ми дава основание да определя научната разработка на Ивелина Кирилова като значима и с определена стойност в няколко насоки:

Първо: Това е първото задълбочено проучване в областта на заниманията с деца с увреждания във водна среда, в която са изследвани рисковите фактори за инциденти, като е направено задълбочено проучване и са изведени основни характеристики и особености.

Второ: Систематизирани са специфичните рискови фактори, предизвикани от константни причини, временни състояния, фактори на средата, фактори на предметната и социална среда.

Трето: Като резултат от изследването е разработен авторски модел за намаляване на влиянието на рисковете.

В заключение представеният дисертационен труд на ас. Ивелина Кирилова е резултат на нейната научноизследователска и практическа дейност в АФА. Тя демонстрира задълбочени теоретични знания по специалността, способности за самостоятелни научни изследвания, както и висока обща култура.

Трудът има завършен вид. Идеята му е актуална и оригинална. Тематиката не е достатъчно изследвана в чужбина, а в България тази тема се изследва за първи път. Тезата е защитена убедително, поставената цел е постигната. Трудът има приноси, както в областта на обогатяване на съществуващи знания, така и за практическо приложение.

Съобразно направените препоръки авторът частично е допълнил и конкретизирал дисертационния труд, с което е отговорил на всички условия и изисквания на ЗРАС в Република България и на Правилника на НСА “Васил Левски” за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности. В тази връзка, давам своята положителна оценка и предлагам на Уважаемите членове на Научното жури да присъди на Ивелина Статева Кирилова образователната и научна степен "Доктор" в област на висшето образование 7. “Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.6. Спорт, докторска програма „Теория и методология на спортната наука“.

05.07.2019 г.

Рецензент:.....
(проф.Н.Изов)

REVIEW

of the dissertation work titled „Study of the risk factors for incidents in carrying out activities in aquatic environment by children with disabilities” of Ivelina Stateva Kirilova, in order to be awarded the educational and scientific degree "Doctor", in the Doctoral Program "Theory and Methodology of Sport Science, Professional Field 7.6" Sport.

Scientific supervisor: Assoc. prof. Dr. Stoyan Andonov

Reviewer: Prof. Dr. Nikolay Izov

This dissertation work is a consistent step in the scientific and creative work of Assist. Ivelina Stateva Kirilova, which has been closely related to the Adapted Physical Activity and Sport. The scope of knowledge and interests of the author in this field as well as her work as a participant in international projects related to the development of APAS (Adapted Physical Activity and Sport) have been crucial for the quality of the proposed work.

The dissertation thesis has applied values and a pronounced social focus. The risk factors caused by the specifics of the types of children's disabilities, as well as those caused by the external environment during activities in the aquatic environment is the subject of the present survey. On the other hand, risk assessment and risk analysis models have been developed to reduce the impact of threats from external factors.

The presented dissertation thesis has a total volume of 176 pages, including 53 figures, 16 tables and 3 appendices in a volume of 8 pages. The content of the dissertation work is structured in three chapters.

The bibliography contains 200 literary sources, of which 34 in Cyrillic, 123 in Latin and 43 links of electronic sources.

The introduction part poses various problems of our contemporary society on a national and global scale, such as the political and economic setting, human relations, social groups, information technologies, statistics, environment issues, the positive impact of aquatic environment use, etc. This information creates a framework for the specific problem discussing, the aim and expected outcomes of the study.

The first chapter "Literature review and Analysis. Theoretical definition of the problem" explores the problem of children with disabilities in Bulgaria in a volume of 59 pages; the picture outlines the educational and administrative directions for achieving equal opportunities for young people.

The importance of sport and physical activity as well as adapted programs for exercises in aquatic environment for children with disabilities is outlined.

The literature review is enriched with a review of specialized literature on swimming. The social, health, educational and inclusive benefits of this sport are well highlighted.

On one hand, a lot of attention has been paid to the term "risk" as defined by different authors, but on the other hand this highlights the diversity in its definition in various life spheres. The concept of trauma prevention in the studied area is logically reached.

The medical and related conditions have been well studied, as well as their influence in aquatic environment.

The author's knowledge in the area under consideration impresses with its scope.

The bibliography in the First Chapter "Literature review" is enriched with specialized literature related to the activities of children with special needs in the aquatic environment. The work hypothesis stems from the studies conducted in this section. The problem posed in the dissertation is up-to-date significant for the activities in water environment of children with disabilities and only partially studied in Bulgaria.

The aim of the study and the identified tasks follow the logic of the problem's formulation and the working hypothesis. They are related to implementing the chief activity of working with children with disabilities, and specifically identifying the particular risk factors in aquatic activities.

The contingent of examined individuals is representative. A set of methods of the study, which are presented in flowcharts, are correctly selected and provide a clear idea for their application. Expert investigations have been carried out - analysis of literature sources, surveys, interviews, field studies and videos, data processing and analysis of results. An attempt to identify practices in aquatic environment in the country has been made in chapter III.1.

Here, the author has complied with all the recommendations made at an earlier stage; the analysis is systematized and presented in a clear manner, and a part of the information is presented as an appendix. The inaccuracies associated with the analysis of the Figure 22 in this subchapter have been corrected.

As a result of the information cards and video materials analysis, the most significant risk factors occurring at water activities for children with special needs are outlined. Consequently, an original model for controlling the influence of risk factors based on the theoretical model of the Haddon Matrix is proposed. This model is also the basis of the other applied result - a model of procedures to control the impact of risk factors.

The conclusions and recommendations are based on the analysis of the results and the literature review.

The author has complied with the recommendations and has systematized and specified the conclusions and recommendations by avoiding the descriptive and overly detailed wording.

The conclusions are scientifically justified and in direct correlation with the research objectives and tasks.

The conclusions and recommendations distinguish the most important contribution of the dissertation work, namely - the model for controlling the influence of the constant risks, temporary states, external factors and the factors of equipment environment, which had been the task of the research; including its presentation as phases in the analysis of the results.

Despite the substantial adjustments to terminology made in the preparatory phase of the dissertation, the definition of "aquatic activities" remains unclear. That's what my first question to the doctoral student is about: What is the scope and meaning of water activities for people with disabilities?

Citations of laws and regulatory requirements should be inserted in the chapter of the literature review rather than in the section of the results analysis (III.5).

My second question is: Is it possible to derive a numerical assessment of the identified risk factors by degree of influence?

In connection with the dissertation thesis, the doctoral student has presented 2 publications in accordance with the individual plan and the minimum requirements for acquiring the scientific degrees at NSA "Vasil Levski".

The scientific articles were published in scientific papers, one of which was presented at an international scientific conference "Pedagogical Education - Traditions and Modernity", organized by the University of Veliko Tarnovo "St. St. Cyril and Methodius". The abstract reflects well the contents of the dissertation.

Despite the remarks made, I believe that the issues addressed, their analysis and interpretation are complementary to the scientific knowledge of prevention in dealing with children with disabilities in the aquatic

environment. This gives me a reason to determine the scientific work of Ivelina Kirilova as significant and of definite value in several directions:

First: This is the first in-depth study in the field of activities for children with disabilities in aquatic environment, in which the risk factors for incidents have been investigated, an in-depth examination has been carried out and the main characteristics and features have been identified.

Second: The specific risk factors related to constant reasons, temporary conditions, environmental factors, factors of equipment environment and social environment are systematized.

Third: As a result of the study, an author's model was developed to reduce the impact of the risks factors.

In conclusion, the dissertation presented by Assistant Professor Ivelina Kirilova is the result of her research and practical activity at APA. She demonstrates in-depth theoretical knowledge of the specialty field, self-directed research skills, and a high general culture.

The dissertation has an accomplished research design. Its idea is up-to-date and original. The topic has not been sufficiently studied abroad, and in Bulgaria this topic is being explored for the first time. The thesis is well justified, the aim has been achieved. The dissertation work provides contributions both in the field of existing knowledge and practical application.

In accordance with the recommendations made at an earlier stage of this procedure, the author partially has supplemented and specified the dissertation presentation, thus meeting all the conditions and requirements of the Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Rules of NSA "Vasil Levski" for acquiring academic degrees and occupying academic positions.

In this regard, I give my positive assessment and suggest to the Honorable Members of the Scientific Jury to award to Ivelina Stateva Kirilova the educational and scientific degree "Doctor" in the field of higher education 7. "Health and Sport", professional field 7.6 "Sport", Doctoral Program "Theory and Methodology of Sports Science".

05.07.2019

Reviewer:.....

(prof. Nikolay Izov)